కథా నిలయం
శ్రీకాకుళం

సులతానీ

'సులతానీ!'

ఈ పిలుపు ముగియక మునుపే సులతానీ పెదవులమీఁద చిఱునవ్వు పంచదార వలెను, లలాటమున బొమముడి అలచందపూవువలెను కానిపించెను. తనను ఇటులు పిలిచిన శాంతయ్యకడకు వచ్చి అది 'నీభాంఛను; నీకాల్ మొక్త,* అసలు పేరున పిలవండి బాబయ్యా!' అన్నది.

అది యిటులు వేఁడుకొనఁగా శాంతయ్య కొంత శాంతస్వరముతో 'నీ అసలు పేరు లోకులందఱూ మఱచిపోయారు సరేకాని, ఇవ్వేళ అదోమోస్తరుగా ఉన్నావు, చంకలో ఆ రైక ఏమిటి? బుజంమీఁద ఆ చీరేమిటి? ఏదో జరిగినటు లుంది' అని తేఱి పాఱఁ జూచెను.

దాని చేతిమీఁద కపోలముల మీఁద ఎఱ్ఱ నికదుములు, లలాటముమీఁద మంకెన పూవు అతికించినటులు నెత్తురు, చూచిన శాంతయ్య కనుఁలనిండ నీరు.

ఇంటిలోనుండి శాంత వచ్చి చూచి 'ఏమిటో రగడ జరిగినది. చెప్పవే' అనెను.

సులతానీ గిరుక్కున వెనుదిరిగి 'అమ్మా! నేను మీ యింటిలో ఉండిపోతా' అని అన్నది.

అలాగే ఉండు మంచిది అని శాంత అన్నది.

ఈ సమాధానము వినిపించుకొనకయే సులతానీ తాను అంట్లుతోము మావిమొక్క కిందికి వెళ్లి చంకలోని రైకయు బుజముమీఁది కోకయు మావిపంగటిలోఁ బెట్టి కూర్చుండి అంట్లు తోమ మొదలిడెను.

శాంత లోలోపలనే నవ్వుకొనుచు 'మాఱుమనుములో మాయ కామోసు' ననుకొనుచు లోనికి వెళ్లిపోయెను. శాంతయ్యయు మామిళ్ల క్రింద అల్లపుమళ్లలో కలుపు తీసి కొనుచుఁ గూరుచుండెను.

సులతానీ అంట్లుతోమి ఇల్లలికి తుడిచి శుభ్రము చేసెను. ఇతరుల పనిగూడఁ గొంత చేసెను. ముంగిటికి వచ్చి కూర్చుండెను.

---

* నీ బానిసను? నీకాలు మొక్కుతా.'

ఏమియు తోఁచనినాఁడు ఊరక కూరుచుండినను తోఁచదు.

సెలవు పుచ్చికొనవచ్చిన పాలేరు పోతఁడు ఊరక కూరుచున్న సులతానీని చూచి 'నీవుఇక్కడే ఉండిపోతావా ఏమిటి? ఇంటికి వెళ్లవూ?' అన్నాఁడు.

సులతానీ మాటాడలేదు. పోతఁడు ఎదుటికి వచ్చి సులతానీని చూచెను. ప్రతిదినము కౌతుకముతోఁ జూడఁబడు ముఖము కాదు. ఆనాఁటి ముఖము. సులతానీ చూపునెదుట వాఁడు అఁగఁజాలకపోయెను. వెనుకకు మరలెను. కొంచెము దాపున నిలిచి 'ఇవ్వేళ సులతానును వదిలిపెట్టేస్తావా ఏమిటి?' అనెను.

సులతానీ మాటాడలేదు.

మామిళ్ల క్రింద చప్పుడాయెను. పోతఁడు ఉలికిపడి చూచుచుండఁగా శాంతయ్య ముంగిటికి వచ్చెను.

పసులపాకలోనుండి వీరఁడు మెల్లగా వచ్చెను.

'సరే మీరు అన్నాలకు పోయిరండి' అని శాంతయ్య అనఁగా పాలేళ్లిరువురును ఇండ్లకు వెళ్లిరి.

శాంతయ్యలోని కేఁగఁగనే శాంత 'దీనిని మీరు మన ఇంట్లో ఉండనియ్యద్దు' అనెను. మొగము చిట్లించుకొని శాంతయ్య 'నన్ను ఉండనియ్యద్దని నీవు ఉండనియ్య డానికా?' అనెను. శాంత 'అదేమి? నేనూ ఉండనియ్యను' అని అనెను.

లోపలి పలుకులు ఆలకించుటకు చెవులు దోయిలించుకొని కూరుచున్నది సులతానీ.

వెనుకనుండి పిల్లులు పట్టువానివలె సులతాను వచ్చెను. ఇలు వాకిండ్లు పరికించి చూచెను. సులతానీ ముందు వాలెను.

సులతానీ రెండడుగులు వెనుకకు జరిగి కూరుచుండెను.

'నాది బుద్ధితక్కువ అయింది; నన్ను కూడా రెండుకొట్టు' అని సులతాను మేనువంచెను.

సులతానీ మెడవాల్చి కూరుచుండెను.

'నాకు చిన్నతనం తేకు. బాబుగారితో చెప్పకు. ఆలోచించి వెంటనే నా మాట పాటించు లే ఇఁకలే. బాబుగారు చూస్తే బాగుండదు.' అని సులతాను అనెను.

సులతానీ మెడ ఓరఁబెట్టెను. నల్లకలువలకు మెల్లకనులు పెట్టు సులతాను కాటుక కనులు సులతానీ కనులలోఁబడెను. సులతానీ కనులు మెల్లమెల్లగా ముకుళించుకొని పోయెను. ఒక రెప్పపాటులో సులతానీ కనులు తెఱచెను. సులతాను లేచి దానిముందు

విచిత్రముగా నాట్యము చేసెను. గవాక్షమునుండి శాంతకును శాంతయ్యకును ఆ నాట్యము కానిపించుచుండెను.

సులతానీ లేచెను.

సులతాను మామిడిమొక్క క్రిందికిపోయి చీరను రైకను తీసికొనివచ్చెను. 'రా పోదాం' అనెను.

'పద! నీవు ముందు పద! ఇఁక నోరెత్తకు!' అని సులతానీ దారికేసి చేయిచూపెను.

కిక్కురుమనక సులతాను పోయి పెండెము కడ నిలుపఁబడి చూచుచుండెను.

లోపలినుండి శాంత వచ్చెను. 'అమ్మా! ఇంటికి పోతాను సెలవియ్యండి' అని సులతానీ అనెను.

'అదేమే మేఁకల జగడ మయింది?' అని శాంత యనెను.

'అమ్మా, ఏమీలేదు. ఇంటికి పోతాను' అని ప్రత్యుత్తరము అపేక్షింపక సులతానీ వెళ్లిపోయెను.

2

చుట్టును ఎఱుకల గుడిసెలు, దొమ్మర గుడిసెలు, చాకలిపేట, మంగల గూడెము. నడుమ పెద్ద గంగానమ్మ - వేఁపచెట్టు. దానిక్రిందనే సులతానీ గుడిసె.

సూర్యుఁడు అస్తమింపఁబోవ నున్నాఁడు. ఎఱుకతలు పిల్లలకు సోదె పాఠములు చెప్పుచుండిరి. దొమ్మరసానులు పదములు పాడుచుండిరి. శుద్ధిదేవతలు చాకితలు మడతలు పుచ్చుకొని గ్రామములోనికిఁ జనుచుండిరి వరాహావతారములు, వీరభద్రవాహనములు రాకపోకలు చేయుచుండెను.

సులతాను వేఁపచెట్టుక్రిందఁ బ్రేఁపచువ్వలతో బుట్టలల్లుచుఁ గూరుచుండెను. దాపుననే కూరుచుండి గురువు చింతయ్యసిద్దప్ప ద్విపదలు పాడుచు తన్మయత్వము చెందుచుండఁగా సులతానీ ఆలకించుచుండెను. శివల మల్లయ్య, సాలె శ్రీరాములు, మంగల మంగి, చాకలపుల్లి, ఎఱుకల మస్తాను, వీరందఱును శ్రోతలు. రాత్రివేళ మబ్బుల మీఁది నగలు నక్షత్రముల నన్నిటిని తన పురిమీఁదనే మోచి ఒక నెమలి సులతానీముందు నాట్యము చేయుచుండెను.

సులతాను సులతానీతో రాజీపడిన తరువాత కల్లు త్రాగి పండువుచేసి కొనెను. ఆ పండుగులోనే బుట్టలల్లుచు కూరుచుండఁగా చాకలసుబ్బఁడు వచ్చి "రాత్రి పొద్దుపోయిందాఁక యీరిరేవులో బట్టలు ఉతుకుతూందిట" అనియు, మంగల శోభనాచలము 'శ్రీరాములు ఈ ఊరునుంచి లేచిపోతాట్ట; వాఁడికి శాస్తి చేయకుండా

వెళ్లనియ్యఁగూడ'దనియు - ఇటులే పలువురు పలుతగవులు చెప్పుకొనిరి. సులతాను రాజీలు డిక్రీలు ఇచ్చి అందఱను పంపివైచెను.

గురువు చింతయ్య మాధుకరమునకు లేచెను. ఎవరిదారిని వారు వెడలిపోయిరి.

సులతాను చూపులు పిఱుఁదులకు తాఁకుచుండఁగా బుజముమీఁద కడవతో సులతానీ చెఱువునకుఁబోయెను.

చీపురుకట్టతో శుభ్రముగా ఊడ్చినటులు ఉన్న ఒకసందునుండి వచ్చి మొగలో నిలిచి సులతాను అక్క తొంగి తొంగి చూచుచుండెను. సులతాను దానిని చూచి 'బోగీ! రా!' అనెను. బోగి గుడిసెలోనికి పోయి నాలుగు మూలలు చూచి వెలికివచ్చెను. సులతాను కూర్చుండు మని పేఁపచదరువైచెను. బోగి కూర్చుండెను.

'నీ డబ్బంతా సులతానీ మాయంచేస్తూంది. నీకు తెలియడం లేదు.'

'చీ చీ! అబద్ధం. ఎవఁడు చెప్పాఁడే నీకు?

'శాంతయ్యగారిదగ్గఱ పదికాసులు దాఁచిందిట. ఆ సంగతి శాంతయ్యగారు మునసబుగారితో చెప్పుతుంటే మీ బావ విన్నాఁడు.'

'నిజం?'

'నిజం;'

'అలా అయితే సంకురుమయ్యపండుగు నాఁడు బావతో జూదం ఆడానన్న మాటే. నీ కోకాసు ఇచ్చానన్నమాటే.'

'ఆ అన్నీ యిచ్చావు. నిన్నటి అయిదురూపాయలలో నా కేమయినా అందనిచ్చిందీ?'

'ఈ తేప అల్లాకాదు. నీకు కాసియ్యకపోతే నేను నీ తమ్ముణ్ణి కాదు.'

'చేతిలో చెయ్యివెయ్!'

సులతాను బోగిచేతిలో చేయి వేయఁబోయి కొంచెము తూలిపడెను. పిదప లేచి 'ఇదిగో ఇదిగో ఇది చెఱువునుంచి వచ్చేవేళ అయింది. నీవు మెల్లగా వెళ్లు! పోనీ కూచో! పోనీ వెళ్లు! పోనీ ఈ!' అనెను.

బోగి లేవఁబోవుచుండఁగా సులతానీ అడుగుబెట్టెను. రుసరుస లాడుచు దాపునకు వచ్చి 'రా వద్దంటే నీ విక్కడికి ఎందుకు వచ్చావ్?' అనెను.

'పోనీ రానులే' అని బోగి పోఁబోయెను. సులతాను కొంచెము గుక్క తిప్పుకొని 'వస్తే యేం? రాకూడదా?' అనెను.

'రాకూడదు ముమ్మాటికి రాకూడదు.'

'వస్తుంది ముమ్మాటికి వస్తుంది.'

'వస్తే నీ గుడిసెకు నిప్పెట్టి లేచిపోతా. బాబయ్యగారు నాకు కూడా గుడ్డా ఇస్తామన్నారు తెలిసిందా? అది ఇక్కడికి వస్తుందా? మానుతుందా? చెప్పు. వస్తే ఈ కుండ ఇక్కడే పగలేసి ఈదారినే బాబుగారింటికి పోతా. ఏ మాటా చెప్పు'

సులతాను ముఖము జేగురుగడ్డ.

'మహా వారింట్లోనే ఉంటానంటావు. ఏ మాత్రం తిండి పెడతారో చూదాం. పో లేచిపో!'

'నా వెళటంమాట అటుంచు! బోగి ఇక్కడికి రాకతప్పదా? నా డబ్బంతా నాకుఁ గాకుండా నీకుఁ గాకుండా తప్పదా?'

'మనిద్దటికీ గాదు, బోగికీ కాదు. శాంతయ్యగారికి కాక తప్పదు. నీవు ఆయనకుఁ గాక తప్పదు.'

'ఛీ ఛీ. బాబయ్యగారివద్ద డబ్బు ఉంచుకుంటే కడుపులో ఉంచుకున్నట్లే.'

'అయితే ఎంత ఉంచావు.'

'ఎంతో కొంత. నేను లేచి వచ్చేటప్పుడు నాపాఁతమగఁడు ఇచ్చాఁడు నాకా డబ్బు. దాన్ని గుతించి నీవు అడుగవలసినపనిలేదు.'

'వాఁడు వట్టి వెధవ. వాఁడిపేరు నాదగ్గిఱ చెప్పకు. నీవు నా దగ్గిఱకు ఎప్పుడు వచ్చావో అప్పుడే అది నా డబ్బు. నా డబ్బు నాకు తెచ్చి పెట్టు. ఇయ్యి!'

'ఇయ్యను ఇయ్యను ఇయ్యను.'

సులతాను అల్లుచున్న బుట్ట నావలఁబాఱవైచి ఒక నిడుదచువ్వతో సులతానీని వేసెను. చువ్వపొడుగునను తోలు లేచెను. మూపుమీఁది కడవ లక్ష చిల్లపెంకులై నేల నావరించెను. సులతానీ నేలవాలెను.

'దొంగవేసం' అని బోగి మెల్లగా ననెను.

'వేసాలూ గీసాలూ నా దగ్గిఱా?' అని సులతాను సులతానీని ఎదపెడఁ గొట్టెను. రాతికేని దెలియుఁగాని సులతానీకి తెలియదు.

బోగి మెల్లగా జాఱెను. సులతాను సులతానీని కదిలించి తెల్లఁబోయెను

నలుగురును చేరిరి. తలాయొక మాట అనిరి. సులతాను గబగబ గుడిసెలోనికిఁ బరుగెత్తి మంచము క్రింద దాగుకొనెను.

పదిమంది చూచుచుండిరిగాని వారి కేమి చేయను తోఁచలేదు.

సులతానీ మొదటి మగఁడు పరమానందాయి ఆ గుంపులో నుండెను. ఒక ముంతతో నీరు తెచ్చి దానినోటఁ బోసెను. చెమట తుడిచి బట్టతో విసరుచు కూరుచుండెను. 'వెళ్లి పొం'డని అందఱను అను శాసించెను.

క్రమక్రమముగా ఒకరొకరే వెళ్లిపోయిరి. లోపల దాఁగియున్న సులతాను గీఁత కత్తితో తొంగితొంగి చూచుచుండెను.

కొంతసేపటికి సులతానీ మో మెత్తెను. ఎదుట పాంతమగఁడు పరమానందాయి.

'చీచీ, లేచిపో! ఊ! వెంటనే లేచి పో! చస్తావు పో

అని సులతానీ అనెను. అని వెనుకకు విఱుచుకొని పడిపోయెను.

మునసబు కరణములు వచ్చిరి. సులతానును పట్టుకొనిపోయి బండకొయ్యవైచిరి.

3

శాంతయ్య మోసాలముందు సులతానీ తనను తాను మొదట తెలిసికొనెను. తన మీఁదనున్న మఱ్ఱికొమ్మలు విసరుకఱ్ఱ చేయుపనిని చేయుచుండెను. ఏఁటిరింతలు బాలసూర్యునకు బాకా లూఁదుచుండెను. వడ్రంగి పిట్టలు ఎఱ్ఱతలపాగలు పెట్టుకొనిన పోలీసుల వలె చెట్టు పై కొమ్మలనుండి చూచుచుండెను.

సులతానీ మఱ్ఱియూడ పట్టుకొని లేచి కూరుచుండెను. శాంతయ్య ఎదురుగా వచ్చెను.

'బాబయ్యా! మీకు దణ్ణం. మీరే నాకు తండ్రీ మీరే నాకు తల్లి' అని సులతానీ లేచి శాంతయ్యకు జేజే పెట్టెను. శాంతయ్య మోమును అటు తిప్పుకొనెను. సులతానీ గుమ్మము కడకు వచ్చి 'అమ్మా! అంట్లు వెయ్యండి! తొలిచి మఱీ పోతాను' అనెను.

శాంత లోపలినుండి వచ్చి నివ్వెఱపోయి 'ఈ రాత్రల్లాస్మారకం లేదు, ఒళ్ళంతా కదుములు కట్టిపోయింది. అప్పుడే పని చేయడానికి నీకు సత్తువ ఎక్కడినుండి ఊరిందే?' అనెను.

'చేయకపోతే ఎల్లాగమ్మా!'

'ఇవ్వేళ నేనే చేసుకుంటాను గాని పాలేరును తీసుకొని నీవు ఇంటికివెళ్లు!'

'నేనే పాలేళ్లను ఇంటికి పంపఁగలను కాని అంట్లు వెయ్యండి తొలుస్తాను.'

శాంత ఏమనుకొనెనో ముఖము ముఅకటించుకొని అంట్లు పడవైచి లోనికి వెళ్లి పోయెను. సులతానీ అంట్లన్నియు తీసికొని మామిడి మొక్క క్రిందికి వెళ్లి కూరుచుండెను. లోఁగడ కుండలో జాగ్రత్త పెట్టుకొనిన నీటిలో గిన్నెలు తొలుచుచుఁ 'అబ్బ' అనుకొనెను. చేతినుండి గిన్నె జాఱెను. తల గిర్రున తిరిగెను. మావి మొక కానుకొనెను.

కొంతసేపటికి ఒడలెల్ల పరికించి చూచుకొనెను. కనులవెంట నీరోడఁ దొడఁగెను. అతి ప్రయత్నమున వెక్కు లాఁపుకొనెను. శాంతయ్య ముంగిటికి రాఁగనే గిన్నెలు చేతఁబుచ్చికొని సులతానీ ఎదురుగా వచ్చెను. దాని పచ్చని శరీరము మీఁద

చబుకు దెబ్బలు శాంతయ్యకు కానిపించెను. శాంతయ్య కనుల నీరు గ్రమ్మెను. సులతానీ కనులును నీటఁదోఁగెను. ఒకరొకరు మాటాడకుండ కొంచెము సేపు అటులు నిలువఁబడి యుండిరి.

'సులతానీ! నిన్ను మా అమ్మలాగా పోషిస్తా. మా యింట్లో ఉండిపో! కూడూ గుడ్డా ఇస్తాను. భగవంతుణ్ణి తలఁచుకుంటూ కాలం గడుపు!' అని శాంతయ్య అనెను.

'అయ్యా! దేముఁడింకా నాతలలోకి దిగలేదు. నాకు సులతానే దేవుఁడు. కాని తమరిని ఒకటి వేఁడతాను' అని సులతానీ అనెను.

శాంతయ్య ఈమాటలతో కొంత విరక్తి కొంతరక్తి చెంది 'ఏమిటలావేఁడుకోవడం?' అని అన్నాఁడు.

'మీవద్ద నేను దాఁచికొన్న సొమ్ము నేను చచ్చినాసరే సులతానుకు ఇవ్వద్దు; ఇది ఒకటే నాకోరిక' అని సులతానీ అనెను.

శాంతయ్య మాటాడకుండెను. శాంత వచ్చి 'మీ దగ్గిఱ ఆ కాసులు ఉంచద్దు; దానికే ఇచ్చివేయండి! సులతానే దీనికి దేవుఁడైనపుడు ఈ కాసులు ఆ దేవుఁడికే నివేదన చెయ్యాలిసి వుంటుంది. మీ దగ్గిఱ ఉంటే, ఆ డబ్బుకోసం కూనీలు అయిపోతవి. మీకూ మాట వస్తుంది' అనెను.

సులతానీ శాంతను ఆచి చూచెను. పిదప శాంతయ్యకేసి తిరిగి 'అయ్యా! అలాగైతే ఆ బాధ నేనే పడాలి; నాకే ఇచ్చి వెయ్యండి' అనెను.

'సరే, ఆలోచించి మళ్లీ చెప్పు! ఇచ్చి వేస్తాను' అన్నాఁడు శాంతయ్య.

సులతానీ గిన్నె లన్నియు వానివాని తావులలోఁ బెట్టి ఇంటిపని యెల్లయు మెల్లగాఁ జేసి శాంతయ్యకడకు వచ్చి 'బాబూ! నే నింక మీపాదాలకడనే ఉండిపోతాను' అని అనెను.

'సులతానును వదిలేస్తావా?'

'వదిలేస్తా.'

'భేష్. అలాగే ఉండిపో! ఇఁక నీకు శ్రీరామరక్ష' అని శాంతయ్య అనుచుండఁగా శాంత వచ్చి నీ దేవుణ్ణి రాత్రి చూచికొందువు గాని ఈపూఁట ఇక్కడే అన్నం తిని పొద్దూకిం దాఁకా ఉండు!' అన్నది. సులతానీ జేజే పెట్టి 'సరేనమ్మా!' అన్నది.

ప్రొద్దు గ్రుంకుచుండఁగా మునసబు కడనుండి తలారి శాంతయ్యకడకు వచ్చెను.

వచ్చుచు వచ్చుచునే తలారి – 'దొరగారూ! సులతానుగాఁడు చంకకింద కత్తి దాఁచుకున్నాఁడు. రాత్తిరి ఎవరికీ కనబడలే పొద్దున్నే కనఁబడింది. మీకు కాస్త ఈకబురు చెప్పి తీసుకో రమ్మన్నారు.'

ఈమాటలు వినుచు శాంతయ్య సులతానీ మోమును జూచెను. ఆ ముఖమునఁ గాని ఆ కనులఁగాని ఇసుమంతేని భేదము కానుపింపలేదు.

'సరే వస్తున్నాను పద' అని శాంతయ్య అనెను. ఇటులు అని వెంటనే కఱ్ఱ దీసికొని తలారి ముందునడుచుచుండఁగా శాంతయ్య కచేరీచావడిలోనికిఁ జనెను. ఎదురుగా బండకొయ్యలో సులతాన్. వానినిజూచుచు వాని ప్రక్కనే పరమానందాయి. వాని ప్రక్కనే మునికోల పుచ్చికొని గ్రుడ్డిగురవాయి.

4

గ్రామము నేదేని విశేషము జరుగుఁగాక అది అందఱకును వలయును – "అనాహూతోऽధ్వరం గచ్ఛేత్?"

ముందర ఒక ఎల్లయ్యయు పిదప నొక పుల్లయ్యయు వచ్చి దూరముగా నిలువఁబడి చూచిరి. పిదపనొక ఎల్లమ్మ పిమ్మట నొక పుల్లమ్మ. తరువాత తట్టాయబుట్టాయ కట్టాయ కంపాయ. పిమ్మట మేఁకలు గొఱ్ఱెలు ఆవులు బఱ్ఱెలు – ఇది యెల్లయు నొక మహాసభ. రమ్మనువాఁడు లేఁడు; పొమ్మనువాఁడును లేఁడు – స్వరాజ్యము. అచటి స్థలము సార్వజనికము, కాలము సార్వజనికము. కొంతగుండా రాజ్యము – ఒకఁడు 'కొట్టు' అనుచో రెండవ వాఁడు ఆ 'కొట్టు'తో ఆఁగక 'పొడు' అనియు చేర్చును. దానితో తేనెపెర కదిలినటులు అందఱును 'కొట్టుకొట్టు, పొడుపొడు!' 'పాపం' అని ఒకఁడనుచో రెండవవాఁడును 'అయ్యో పాపం! వదిలెయ్యండి, వదిలెయ్యండి'. అందఱును కలిసి 'వదిలెయ్యండి వదిలెయ్యండి వదిలెయ్యండి.'

సూర్యుఁడీ మహాసభ నుండి ఎవరికిని దెలియకుండ తప్పుకొనెను. అది పిఱికితనమో మంచితనమో యెవరికిఁ దెలియును? చీకటి జడవలె అల్లుకొనియెను.

మునసబుగారు లేచి అందఱను చూచి వీఁడు సులతానీని కొట్టాఁడు కాఁబట్టి, వీఁడికిన్నీ అదే శిక్ష. 'ఒరే గుడ్డిగురవా! వీణ్ణి గది లోకి తీసకపోయి తడికె మూసి ఇరవై దెబ్బలు కొట్టు! కళ్లు కనఁబడక గోడలను కొట్టేవు సుమీ' అని అన్నారు.

గురవాయిలేచి గ్రుడ్లు త్రిప్పుచు మునికోల సవరించుచు – 'దొరగారూ! అందఱికీ మొహం మీఁద కళ్లుంటే గురవాయికి చేతులమీఁద ఉన్నాయి' అని అనెను.

పరమానందాయియు బ్రహ్మానందాయియు సులతానును బండకొయ్యనుండి తీసి గది లోనికి తీసికొనివెళ్లిరి.

చూడవచ్చిన మహాజనులందఱు 'సరియయిన శాస్తి అయిన'దనిరి. కొందఱు వెళ్లి పోఁదొడఁగిరి. జంతుజాలము కొంత అటు కొంత ఇటు, ఓహరిసాహరి ఆయెను.

పిల్లలు నలిగిపోవుచుండఁగా పెద్దలు రెక్కలు పట్టుకొని ఆవలికి ఈడ్చుచుండిరి. గలభా ఎక్కువ ఆయెను.

ఆ గందరగోళములో ఎవరికిని దెలియకుండ దూఱివచ్చి తడికె మెల్లగా తొలఁగించి సులతానీ గదిలో ప్రవేశించెను. సులతానీని చూచి సులతాను ఆవురు మనెను.

'కొట్టినప్పుడల్లా లేదేం?' అని గురవాయ అనెను.

సులతానీ తన కుడి అఱచేయి పైకెత్తి ఎడమచేతి చూపుడువేలు పెదవులమీఁద నిలువుగా వేసికొనెను. గ్రుడ్లుఱిమెను.

సులతాను తెలిసికొని కిక్కురు మనకుండెను. 'చేయి చాఁపు!' అని గురవాయి గద్దరించెను.

సులతానును ఒకమూలకు త్రోసి సులతానీ కుడిచేయి చాఁపి ఎడమచేతి వేలితో సులతానును పొడిచెను. తెలిసికొని 'చాఁపాను' అని సులతాను అనెను.

'ఏది?' అని గురవాయిపట్టుకొన వచ్చెను. వెంటనే సులతానీ సులతాను చేయి అందిచ్చెను. గురవాయ తడవి చూచుకొనెను. సరిగా వెనుకకు నడచెను. చేయెత్తి దైవమునకు మ్రొక్కుకొనెను.

వెంటనే సులతానును మూలకు త్రోసి వైచి సులతానీ తనచేయి చాఁపెను.

సులతానీ చేతిమీఁద దెబ్బలు పళపళమోఁగెను. ఆ చేతినుండి రక్తమే జాఱెనో, రాగమే జాఱెనో ఆ చీకటిలో ఎవరుచూచిరి? దాపులనున్న సులతాను చూచెనా?

గురవాయి తనపని ముగించుకొని తడికె తెఱచెను. సులతానీ సులతానును ముందులకు త్రోసెను. గురవాయి ముందు నడవఁగా సులతాను వెనుక వెళ్లెను.

'ఎవళ్ల యింటికి వాళ్లు వెళ్లిపొండి!' అని మునసబుగా రనిరి.

తుమ్మెదలవలె సంగీతములు తీసికొనుచు ఎక్కడివా రక్కడికి పోఁదొడఁగిరి. సులతాను తడికెకేసి చూచుచు ముందు ముందులకు నడచెను. వాని వెనుకనే శాంతయ్య.

సులతాను వెనుక వెనుక చూచుచునే నడచుచుండెను. 'మఱెవరూ కాదు నేనేరా' అని శాంతయ్య అనెను. సులతాను ఏడుపు నాఁపుకొనలేకపోయెను. వెక్క వెక్క మొదలిడెను.

'పాపం! దెబ్బలు బాగా తగిలినవి కాఁబోలు' అని శాంతయ్య అనెను.

'కాదండి బాబూ! ఆ దెబ్బలు తిన్నది సులతానీ' అని సులతాను వెక్కి వెక్కి యేడ్వ దొడఁగెను.

శాంతయ్య నిర్ఘాంత పోయెను. జరిగిన సంగతి యంతయు సులతాను చెప్పెను. శాంతయ్య ముక్కు మీఁద వేలువైచికొని నిలువఁబడెను.

శాంతయ్య కొంతసేపటికి 'వెంటనే సులతానీని ఇక్కడికి తీసుకో రా!' అనెను.

సులతాను వెనుకకు కాలు పెట్టుటకు కొంత తచ్చాడెను. శాంతయ్యకు విరక్తి కలిగెను. 'నేనేవెళ్లి తీసుకవస్తాను' అని శాంతయ్య అనెను.

మొగసాలనుండి ఈప్రసంగము నంతయు వినుచున్న శాంత ఎలుఁగెత్తి - 'సులతానీ ఇక్కడికి వచ్చింది, రండి' అన్నది. శాంతయ్య గబ గబ లోనికేఁగెను. వెనుకనే సులతాను వాని వెనుకనే మెలమెల్లగా పరమానందాయి.

5

వాకిట వ్రేలాడుచున్న దీపముముందు సులతానీ నిలువఁబడి యుండెను. దీపములో నున్న జడతేజస్సును ఒకతూరి, శాంతయ్య రెండుమూఁడుసారులు చూచెను.

సులతానీ తనచేతిని వస్త్రములో దాఁచి కొనెను.

ముందుకు మెలమెల్లగా అడుగులు వేసి కొనుచువచ్చి సులతాను నిలువఁబడెను. వాని వెనుక పరమానందాయి.

'చూచితివా నేఁటి తమాషా? చెప్పిందా నీకు సులతానీ?' అని శాంతయ్య శాంతతో అనెను.

'ఆ, దాని దేవుణ్ణి సులతానును తన్నించిందని మీరు కూడా సంతోషించాలి' అని శాంత యనెను.

'పనికిమాలినదానా! నీకెప్పుడూ తొందరే! ఇవ్వేళ వాఁడికి బదులుగా ఈ దెబ్బలు తిన్నదికూడా సులతానీయే' అని శాంతయ్య అనెను.

శాంత కనులు రెండును ఏకాగ్రములాయెను.

సులతానీ వెనుదిరిగి చూచెను - దూరముగా నిలవఁబడియున్నారు సులతానును పరమానందాయియు. సులతానీ ముఖమును మరల ముందులకు త్రిప్పొకొనెను. దాని ముఖమున మార్పేమియు లేదు.

ఇంతలో ప్రకృతికి వచ్చి 'శాంత అది యేమిటి?' అనెను.

'సులతానీ! ముసుగునుండి నీచేయి తీసి చూపు' అని శాంతయ్య అనెను.

సులతానీ చూపలేదు.

'సులతానీ! నీలో ఒకతేజస్సు ఉన్నదని నాకు మొదటినుంచీ తెలుసు. కర్మ చాలక ఇక్కడ పడ్డావు. నీవిఁక మా ఇంటివద్ద ఉండిపో. నిన్ను మా అమ్మలాగా చూచుకొంటాను. భగవంతుణ్ణి తలఁచుకుంటూ కాలం గడుపు!' అని శాంతయ్య అనెను.

శాంత చేరువకువచ్చి 'సులతానీ! చేయేది చూపు, చూపు!' అనెను.

సులతానీ ఏమి యోజించుకొనుచుండెనో శాంత మాటలుగాని శాంతయ్య మాటలుగాని వినలేదు. అపుడు తలయెత్తి చూడఁగా తన యెదుట శాంతయు శాంతయ్యయు నుండిరి. అది వెంటనే వారి యిరువురికి సాష్టాంగ నమస్కారము చేసెను. దాని చేతినుండి రక్తము స్రవించుచుండెను.

సులతానీ సొమ్మ దోఁగెను.

శాంతయ్య నీరు తెచ్చి మొగము మీఁద కొట్టి చేతికి కట్టుకట్టెను. శాంత విసరుచు నిలువఁబడెను.

సులతాను దగ్గఱకు వచ్చి – 'అమ్మా, మీరు విసరఁగూడదు, నేను విసురుతాను' అని అడ్డము వచ్చెను.

'అంట్లవెధవా! మళ్లా దెబ్బలు కొట్టించడానికి నడుమ చేరావా?' అని పరమానందాయి దగ్గఱకు వచ్చెను.

సులతాను గ్రుడ్లుఱిమెను. పరమానందాయి పండ్లు పటపట గొఱికెను.

సులతానీ లేచెను. చూపుడు వేలితో వారిరువురిని బెదిరించెను. ఇరువురును ఎడముగా నిలువఁబడిరి.

సులతానీ శాంతయ్యనుఁజూచి 'అయ్యా! నాదోమనవి' అనెను.

'ఏమిటి?'

'తమ వద్ద నా కాసు లిపుడు సిద్ధంగా ఉన్నవా?'

'ఉన్నవి.'

'పరమానందయ్యవద్ద నేనుండఁగా కూలీ నాలీ చేసి సంపాయించాను. అవి ఆయనవి. ఆయనకు ఇయ్యండి బాబూ!'

'మంచిది.'

'నేను తమ యింట్లో ఉంటే తమకూ బరువే అవుతుంది, నాకూ బరువే అవుతుంది. ఈమాట సత్తెం.'

'కాదు' అని శాంత అన్నది.

సులతానీ శాంతమాట వినిపించికొనలేదు. శాంతయ్యను చూచుచు, 'అయ్యా' దేవుఁడింకా నా తలలోకి దిగలేదని పొద్దున తమతో అన్నాను. ఇందాఁక దెబ్బలకుముందు నా తలలోకి దిగాఁడు.'

శాంతయ్య పెదవులపై చిఱునవ్వు కానిపించెను. శాంత తెల్లబోయి చూచుచుండెను. సులతానును పరమానందాయియు ఱిచ్చపడిరి.

'ప్రాణాలయినా ఇచ్చే నేస్తం నాది. మళ్లా నాకు మల్లే ప్రాణాలిచ్చే నేస్తం నాకు దొరకలేదు. ఇఁక అఖ్ఖర్లేదు.'

సులతాను పరమానందాయయి తలలు వంచుకొని నిలువఁబడిరి.

'బాబూ! నేస్తంలో చేఁదు విఱిచి తీపి సంపాయించాలి. నేను తమకూ బరువు మోపను. నేనూ బరువు మోయను. బిచ్చమెత్తుకొనే బికారినయి పోతా. తిరుపతి వేంకటేశ్వర్ల దాసరి నవుతా. నా కిఁక వెయ్యి నామముల వాఁడితోనే నేస్తం. నాకు మీరందఱూ సెల విప్పించండి.

• అక్టో. భారతి - అక్టోబర్ - 1930 •